

Samhällsekonomiska kostnader för narkotikabruk i Sverige

IHE Rapport 2022:5

Thomas Hofmarcher

2022-10-27 drogFOKUS, Jönköping

[Länk till IHE rapport](#)

THE SWEDISH INSTITUTE FOR HEALTH ECONOMICS

Folkhälsomyndigheten har finansierat denna rapport. Det är författarna ensamma som svarar för analys och rapportens innehåll.

Bakgrund om rapporten

IHE rapport 2020:1 om "[Samhällets kostnader för spelproblem i Sverige](#)" på uppdrag av Jämlikhetskommissionen och Folkhälsomyndigheten

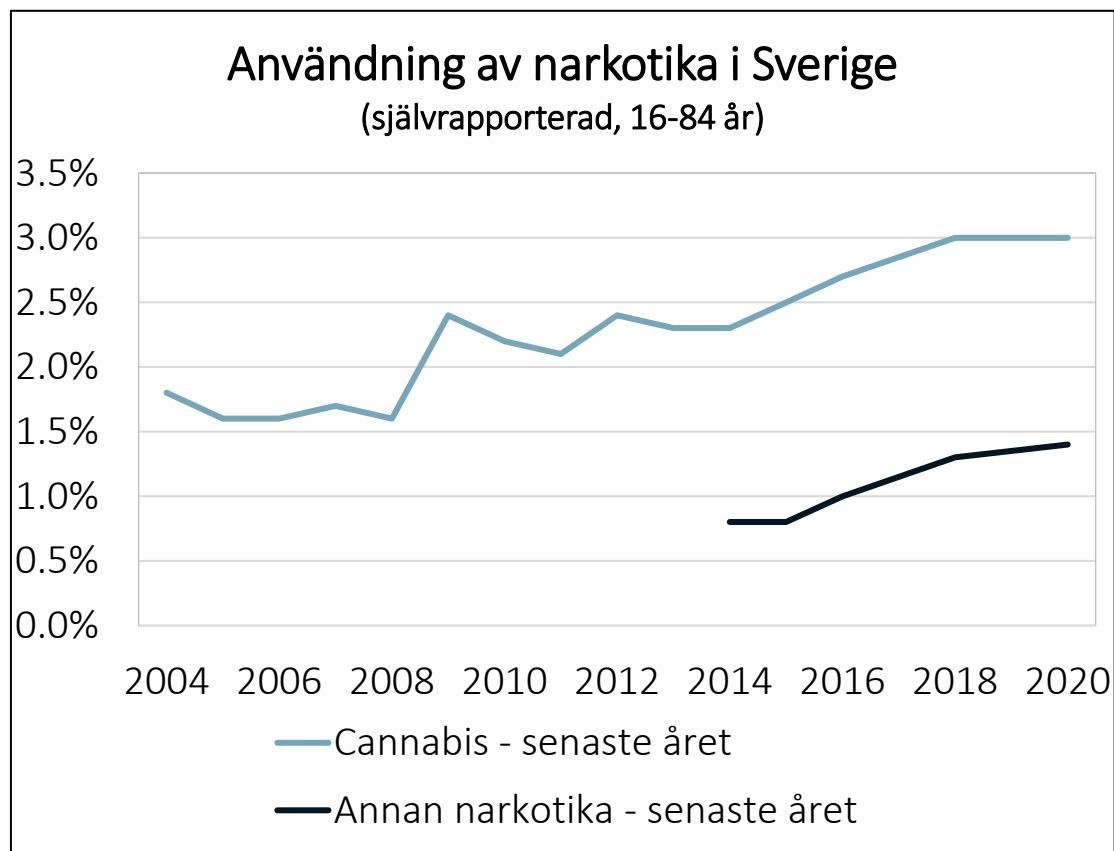
[Nuvarande IHE rapport 2022:5 om kostnader för narkotikabruk](#) på uppdrag av [Folkhälsomyndigheten](#)

Stort tack till alla externa inblandande:

- Folkhälsomyndigheten: Sofie Larsson, m.m.
- SKR: Mikael Malm och Zophia Mellgren
- Socialstyrelsen: Barbro Engdahl, Mattias Fredricson och Daniel Svensson
- Region Skåne: Christina Jonsson

Vad visste vi innan den här rapporten?

- Narkotikabruk är ett utbrett fenomen i Sverige och användningen tycks öka

Källa: Nationella folkhälsoenkäten. Annan narkotika avser t.ex. amfetamin, kokain, heroin, ecstasy, LSD.

Narkotikabruk orsakar kostnader för samhället:

- Individ (negativa hälsomässiga och sociala följder)
- Närstående (psykisk och fysisk påfrestning)
- Samhällsinstitutioner (förebyggande arbete, behandling, brott, osv.)
- Ekonomi (produktionsbortfall)

	Missbruks- utredningen (2008)	Folkhälso- institutet (2008)
Direkta kostnader	13,7 mdkr	13,5 mdkr
Indirekta kostnader	9,9 mdkr	9,9 mdkr
Immateriella kostnader	Ej beräknat	Ej beräknat
Totala samhällskostnader	23,6 mdkr	23,4 mdkr

Syftet med rapporten

- Beräkning av samhällets kostnader för narkotikabruk i Sverige år 2020
 - ✓ Ska kunna tjäna som underlag för framtida policybeslut på alla nivåer i samhället
 - ✓ Pekar på olika områden som är i behov av mer forskning / tillförlitligare uppgifter

Metod och data

- Sjukdomskostnadskalkyl (cost-of-illness study) med ett brett samhällsperspektiv

Direkta kostnader

Samhälleliga resurser som förbrukas / tas i anspråk (utgifter i kr)

Indirekta kostnader (produktionsbortfall)

Resurser som uteblir till följd av nedsatt arbetsförmåga, förtida dödsfall av personer i arbetsför ålder

Immateriella kostnader

Värdering av försämrad livskvalitet (ingen koppling till resurser)

• Studiepopulation

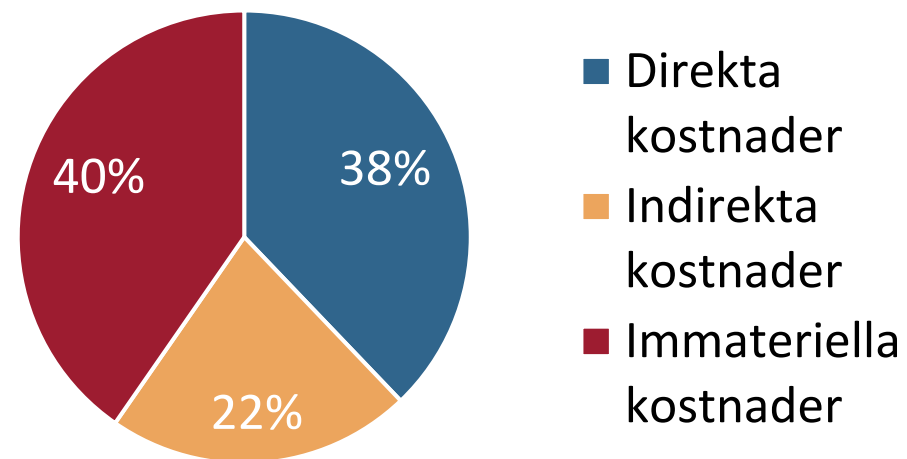
- ✓ Hälsa- och sjukvården: ICD-10 koder F11–F16 och F18–F19
- ✓ Socialtjänst/polis/m.m.: Begreppen "narkotika" och "missbruk eller beroende"
- ✓ 29 500 personer med "problematiske narkotikaanvändning / tungt narkotikamissbruk" enligt registerbaserad analys (Källa: Socialstyrelsen)
- ✓ 3,5% (16–84 år) som använt narkotika under de senaste 12 månaderna (Källa: Nationella folkhälsoenkäten)
- ✓ 3,6% (17–84 år) hade "påverkats negativt av någon i sin närhet som använder narkotika" under de senaste 12 månaderna (Källa: CAN)

• Datamaterial

- Rapporter från berörda myndigheter och organisationer
- Olika offentligt tillgängliga databaser & SCB

Resultat – Samhällsekonomiska kostnader år 2020

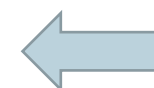
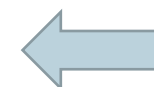
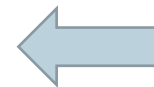
	Osäkerhet	Kostnad
Direkta kostnader	låg–hög	14,6 mdkr
Indirekta kostnader	medel–hög	8,4 mdkr
Immateriella kostnader	hög	15,5 mdkr
Totala samhällskostnader		38,5 mdkr

... motsvarar drygt 3 700 kronor per invånare, vilket är betydligt mer än i andra europeiska länder enligt tidigare studier

Resultat i detalj – direkta kostnader (1/2)

	Kostnad i mkr
Hälso- och sjukvård	
Primärvård	5,1
Specialiserad öppenvård	295,8
Slutenvård (exklusive tvångsvård)	400,2
Tvångsvård (sluten enligt LPT+LRV)	192,2
Övriga vårdinsatser (LARO + sprututbytesprogram)	1 119,2
Vård för hälsorelaterade konsekvenser (smittsamma sjukdomar, psykisk ohälsa, självmordsförsök)	354,7
Kommunala insatser	
Individomsorg av barn och unga (HVB-hem, familjehemsvård, SiS särskilda ungdomshem enligt LVU och SiS sluten ungdomsvård enligt LSU)	734,6
Individomsorg av vuxna (frivillig vård, tvångsvård enligt LVM)	3 296,3
Ekonomiskt bistånd (administrering)	273,7
Budget- och skuldrådgivning	6,6
Kronofogden (ej kommunal)	19,5
Hemlöshet (boende för hemlösa)	213,1

Resultat i detalj – direkta kostnader (2/2)

	Kostnad i mkr
Rättsväsende	
Polisen (narkotikabrott och drograttfylleri, brottsförebyggande arbete)	2 750,5
Domstolar (lagförda brott i tingsrätten, beslut om LVM i förvaltningsrätten)	650,5
Kriminalvården (fängelse eller frivård för narkotikabrott, narkotikasmuggling, drograttfylleri)	3 134,9
Tullen (beslag av narkotika, utredningar om narkotikasmuggling)	318,0
Arbetsgivare	
Rekrytering (kostnad för att ersätta personer som fick lämna/förlorat sitt arbete pga narkotika)	457,5
Företagshälsovården (narkotikarelaterade insatser)	41,0
Prevention (övrig), forskning, tillsyn	
Prevention (insatser av vissa statliga myndigheter, ANDT-samordnare i kommuner och länsstyrelser, ideella organisationer)	338,5
Forskning (av universitet om narkotikabruk)	4,8
Tillsyn	ej beräknat

Resultat i detalj – indirekta & immateriella kostnader

	Kostnad i mkr
Sjuknärvaro (underprestation på jobbet pga negativa konsekvenser)	ej beräknat
Arbetsfrånvaro	
- på grund av korttidssjukskrivning	ej beräknat
- på grund av långtidssjukskrivning och förtidspensionering	ej beräknat
- på grund av fängelsestraff	1 090,2
Arbetslöshet	1 407,8
Förtida dödsfall (narkotikarelaterade dödsfall i arbetsför ålder)	5 883,9

	Kostnad i mkr
Förlorad livskvalitet hos användare (vid tungt narkotikamissbruk + förtida dödsfall)	9 435,2
Nedsatt livskvalitet hos närstående (personer som påverkats negativt av någon i sin närhet)	6 076,8
Nedsatt livskvalitet hos brottsoffer	ej beräknat

Sammanfattning

- Huvudresultat
 - ✓ Samhällsekonomiska kostnader av narkotikabruk uppgick till 38,5 mdkr 2020
 - ✓ Inom ANDTS är kostnaden för narkotika tredje störst (bakom A & T)
- Vad ska/kan vi använda resultaten till?
 - ✓ Ger möjlighet att fundera över vilka kostnader som är höga och var det kan finnas behov av översyn eller effektivisering
 - ✓ En bra kostnadsbild ökar möjligheten att prioritera arbetet med olika insatser med hänsyn till (1) tillgängliga resurser och (2) effektiviteten av dessa insatser
- Behov av mer forskning
 - ✓ Orsakssambandet mellan narkotikabruk och (1) hemlöshet, (2) arbetslöshet, (3) psykisk ohälsa är inte entydigt och går oftast i båda riktningarna
 - ✓ Effekten av narkotikabruk på tidsbegränsad och permanent sjukskrivning
 - ✓ Koppling av narkotika till brott relaterade till gängvåld, skjutningar och andra grova våldsbrott
 - ✓ Kartläggning av arbetsinsatser av ideella organisationer

[Länk till IHE rapport 2022:5](#)

Tack så mycket!

Ta reda på IHE:s forskning: <https://ihe.se/>

Kontakt: thomas.hofmarcher@ihe.se

